EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2018 12 14
COM(2018) 829 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl Tarnybos nuostatų XII priedo taikymo

KOMISIJOS TARPINĖ ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl Tarnybos nuostatų XII priedo taikymo

1. TEISINIS PAGRINDAS

Pagal Tarnybos nuostatų XII priedo 14 straipsnio 2 dalį 2018 m. Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai turi pateikti tarpinę Tarnybos nuostatų XII priedo taikymo ataskaitą.

Šios tarpinės ataskaitos tikslas yra apžvelgti, kaip įgyvendinamos taisyklės, pagal kurias 2014–2018 m. laikotarpiu palaikoma ES pareigūnų pensijų sistemos pusiausvyra. Tos taisyklės išdėstytos Tarnybos nuostatų 83a straipsnyje ir XII priede[1].

2. ES PAREIGŪNŲ PENSIJŲ SISTEMOS PAGRINDINĖS SAVYBĖS

2.1. ES pareigūnų pensijų sistemos teisinis pagrindas

Pagal Tarnybos nuostatų 83 straipsnį:

- pagal šią pensijų sistemą mokamos išmokos[2] turi būti finansuojamos iš Sąjungos biudžeto;
- valstybės narės turi bendrai užtikrinti tokių išmokų mokėjimą; and
- pareigūnai turi padengti trečdalį šios pensijų sistemos finansavimo sąnaudų.

83a straipsnyje nustatyta, kad pensijų sistemos pusiausvyra užtikrinama pensiniu amžiumi ir įmokų į šią sistemą tarifu. Tame straipsnyje taip pat nustatyta įmokų į pensijų sistemą tarifo atnaujinimo kas vienus ir kas penkerius metus tvarka.

Tarnybos nuostatų XII priede nustatytos aktuarinės įmokų tarifo apskaičiavimo, siekiant palaikyti sistemos pusiausvyrą, taisyklės.

2.2. Menamo (virtualiojo) fondo principas

ES pareigūnų pensijų fondas yra menamas (virtualusis) fondas – iš jo mokamos fiksuotos išmokos, o darbuotojų mokamos įmokos naudojamos jų būsimai pensijai finansuoti. Nors tai nėra tikras investicinis fondas, suma, kuri būtų buvusi surinkta į tokį fondą, laikoma investuota į valstybių narių ilgalaikes obligacijas ir atspindėta pensijos įsipareigojime, įtrauktame į Europos Sąjungos metines ataskaitas. Valstybės narės bendrai užtikrina išmokų mokėjimą pagal Tarnybos nuostatų 83 straipsnį ir Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnio 3 dalį.

Kadangi ES pareigūnų pensijų sistema yra menamas fondas, darbuotojų įmokos naudojamos būsimoms tų įmokų mokėtojų pensijoms finansuoti. Įmokomis faktiškai padengiamos tam tikrais metais įgytas teises į pensiją atitinkančios išlaidos – jos nėra niekaip susijusios su tų metų pensijų išlaidomis. ES teismų praktikoje patvirtinta, kad ES pareigūnų pensijų sistema

[1] Pagal Tarnybos nuostatų 83a straipsnį XII priede nustatytos išsamiosios ES pareigūnų pensijų sistemos pusiausvyros palaikymo taisyklės.

[2] Pagal ES pareigūnų pensijų sistemą mokėtinos išmokos yra nustatytos Tarnybos nuostatų V antraštinės dalies 3 skyriuje ir VIII priede. Išmokos pagal ES pareigūnų pensijų sistemą apima senatvės pensiją, teisių į pensiją perdavimą, išeitines išmokas, maitintojo netekimo pensijas ir invalidumo pašalpas.

yra menamas fondas, nors ir buvo nustatyta, kad sistema turi tam tikrų solidarumo sistemos bruožų[3].

ES pareigūnų pensijų sistema skiriasi nuo daugumos valstybių narių pensijų sistemų, kuriose įmokų tarifas ir išmokos kasmet koreguojami siekiant užtikrinti surinktų įmokų ir pensijų išlaidų pusiausvyrą. Tokios rūšies sistemose, jeigu neįmanoma užtikrinti pusiausvyros, skirtumas padengiamas iš biudžeto (mokesčiais).

Menamas ES pareigūnų pensijų sistemos fondas vertinamas kas vienus ir kas penkerius metus, tarsi tai būtų tikras fondas; taigi jo ilgalaikis tvarumas dar labiau užtikrinamas.

2.3. Aktuarinės pusiausvyros principas

ES pareigūnų pensijų sistemos pusiausvyra reguliariai užtikrinama atnaujinant įmokų tarifus ir tam tikrais atvejais pensinį amžių.

ES pareigūnų pensijų sistemai taikomas aktuarinės pusiausvyros principas, t. y. darbuotojų mokamomis metinėmis įmokomis turi būti padengtas trečdalis tam tikrais metais jų įgytų teisių[4], o tai atitinka būsimas pensijas, kurias tie patys darbuotojai gaus išėję į pensiją, taip pat (tam tikromis sąlygomis) teisę į invalidumo pašalpą ir maitintojo netekimo pensiją. Kad būtų įmanoma tai apskaičiuoti[5], įmokos yra vertinamos pagal jų dabartinę vertę, taikant (diskonto) palūkanų normą. Taigi, toks apskaičiavimas yra aktuarinis vertinimas.

Pensijos įmokų tarifas yra priemonė, kuria kiekvienais metais palaikoma sistemos pusiausvyra. Jis automatiškai atnaujinamas, jeigu atlikus Tarnybos nuostatų 83a straipsnyje nustatytą aktuarinį vertinimą nustatoma, kad atnaujinimas yra būtinas siekiant padengti visas tam tikrais metais įgytas teises į pensiją. Taigi, kai darbuotojai pensijų įmokas moka pagal šį atnaujintą tarifą, jie už tam tikrus metus įgyja teises į pensiją, kurios saugomos taikant įgytų teisių principą.

3. 2013 M. ĮVYKDYTA TARNYBOS NUOSTATŲ REFORMA

Pastaraisiais metais Europos viešojo administravimo institucijose viena po kitos įvykdytos dvi plataus užmojo reformos. Priemonės, kurių imtasi per 2013 m. Tarnybos nuostatų reformą, padarė poveikį ES pareigūnų pensijų sistemos veikimui ir padėjo sutaupyti daug lėšų:

- padidintas pensinis amžius (iki 66 metų),
- sumažinta pensijos kaupimo norma (nuo 1,9 iki 1,8 proc.),
- dvejiems metams (2013 ir 2014 m.) įšaldytas visas darbo užmokestis, pensijos ir išmokos, taip pat atgaline data priimtas sprendimas darbo užmokesčio koregavimo

[3] Žr., pavyzdžiui, Sprendimo *Wils / Parlamentas*, F-105/05, 85 punktą ir Sprendimo *Purvis / Parlamentas*, T-439/09, 45 punktą.

[4] Tarnybos nuostatų 83 straipsnio 2 dalis.

[5] Pensijų įmokų tarifas apskaičiuojamas taikant planuojamo kredito vieneto metodą, nustatytą tarptautiniu apskaitos standartu TVSAS 25 (pakeistu 2018 m. sausio 1 d. įsigaliojusiu TVSAS 39). Siekiant apskaičiuoti įmokų tarifą, faktiškai dirbančių darbuotojų įgytų teisių aktuarinių verčių suma (aktuarinėje praktikoje tai vadinama tarnybos išlaidomis) lyginama su bendra metine jų bazinio darbo užmokesčio suma.

rodiklį sumažinti iki 2011 ir 2012 m. minimumo[6]. Kadangi darbo užmokesčio atnaujinimo metodas netaikytas, tais metais nebuvo išlaikyta ir panaši ES darbuotojų ir valstybių narių valstybės tarnautojų perkamosios galios raida,

- sulėtintas AD ir AST lygio darbuotojų perkėlimas į aukštesnes pareigas ir apribotos galimybės pereiti į aukščiausią lygį,

- sekretorių ir raštinės darbuotojų pareigoms nustatyta žemesnė darbo užmokesčio skalė, jų atlyginimą faktiškai sumažinant 13–40 proc.,

- visiems darbuotojams nustatytas 2,5 val. ilgesnis darbo laikas, t. y. iki 40 valandų per savaitę, už tai nemokant jokios finansinės kompensacijos.

Be to, per 2013 m. Tarnybos nuostatų reformą imtasi priemonių sistemos veikimui pagerinti:

- laikantis atitinkamų apskaitos standartų[7] ir geriausios aktuarinės praktikos (stebėti ankstesnius laikotarpius, atsižvelgiant į apskaičiuotąjį išmokų, mokamų pasibaigus tarnybos laikui, mokėjimo laikotarpį, pagal kurį nustatomos palūkanų normos ir darbo užmokesčio augimas, siekiant užtikrinti pensijų sistemų pusiausvyrą), slenkamieji vidurkiai, taikomi ES pareigūnų pensijų sistemos palūkanų normoms ir darbo užmokesčio augimui stebėti, buvo išplėsti iki 30 metų, ir nustatytas septynerių metų pereinamasis laikotarpis,

- siekiant pašalinti ankstesnius sunkumus, susijusius su koregavimo metodo taikymu, buvo patvirtintos metodo nuostatos, kuriomis leista pensijų įmokų tarifą kasmet automatiškai atnaujinti. Taigi, pensijų įmokų tarifas yra reguliariai atnaujinamas nepriimant jokio teisės akto. Komisija atnaujintas vertes *Europos Sąjungos oficialiojo leidinio* C serijoje informavimo tikslais paskelbia praėjus dviem savaitėms nuo atnaujinimo dienos,

- per 2013 m. Tarnybos nuostatų reformą, siekiant deramai atsižvelgti į būsimus demografinius pokyčius, kaip antrasis sistemos pusiausvyros užtikrinimo kintamasis nustatytas pensinis amžius. Visų pirma, Komisija buvo įgaliota kas penkerius metus atlikti pensinio amžiaus vertinimą, atsižvelgiant į pokyčius, kuriais daromas poveikis valstybių narių valstybės tarnautojų ir ES darbuotojų tikėtinai gyvenimo trukmei[8]. Komisija savo pirmąją ataskaitą Europos Parlamentui ir Tarybai turi pateikti 2019 m.

4. TAISYKLIŲ, KURIOMIS PALAIKOMA ES PAREIGŪNŲ PENSIJŲ SISTEMOS PUSIAUSVYRA, TECHNINIS ĮGYVENDINIMAS (2014–2018 M.)

Už techninį Tarnybos nuostatų XII priedo įgyvendinimą atsakinga institucija yra Eurostatas. Atlikti ES pareigūnų pensijų sistemos aktuarinį vertinimą jam padeda vienas ar keli kvalifikuoti nepriklausomi ekspertai. Eurostatas sprendžia su metodika susijusius klausimus,

---

6 Pagal 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentus (ES) Nr. 422/2014 ir Nr. 423/2014 2011 ir 2012 m. darbo užmokesčio koregavimo rodiklis buvo sumažintas iki atitinkamai 0 ir 0,8 proc.

7 TVSAS 25, 91 ir 96 straipsniai.

8 Pagal Tarnybos nuostatų 77 straipsnio 6 ir 7 dalis.

kurių kyla įgyvendinant priedą, bendradarbiaudamas su valstybių narių nacionaliniais ekspertais, bent kartą kasmet susirenkančiais į darbo grupę (83 straipsnio darbo grupę).

4.1. 83 straipsnio darbo grupės veikla 2014–2018 m.

2014–2018 m. 83 straipsnio darbo grupės posėdžiai vyko kasmet, kaip reikalaujama Tarnybos nuostatuose. Darbo grupė aptarė ir tvirtino Eurostato parengtus metodinius dokumentus.

Eurostatas aktualia informacija aktuariniais klausimais taip pat keičiasi su tarptautinėmis organizacijomis, pavyzdžiui, su ISRP (Tarptautine koordinuojamų organizacijų, įskaitant EBPO, NATO, Europos kosmoso agentūrą (EKA), Europos Tarybą ir kt., atlyginimų ir pensijų tarnyba, angl. *International Service for Remunerations and Pensions of the Coordinated Organisations*), Europos Centriniu Banku, Europos investicijų banku, Europos patentų tarnyba ir Eurokontrole.

4.2. Kvalifikuoto nepriklausomo eksperto vertinimas

Pagal Tarnybos nuostatų XII priedo 13 straipsnio 2 dalį įgyvendinti metodiką ir apibrėžti bei apskaičiuoti atitinkamas aktuarines prielaidas Eurostatui padeda kvalifikuotas nepriklausomas ekspertas.

Surengus atvirą konkursą, Eurostatui padėjo:

- „EY Actuaires Conseils“ – atliekant 2014–2016 m. ES pareigūnų pensijų sistemos vertinimus;
- „Agilis S.A.“ ir „Prudential Ltd.“ konsorciumas – atliekant 2017 ir 2018 m. ES pareigūnų pensijų sistemos vertinimus.

Abu aktuarai patikrino ir patvirtino su ES pareigūnų pensijų sistemos vertinimu susijusią metodiką, skaičiavimus ir ataskaitas. Visų pirma, su tais išorės ekspertais buvo susitarta dėl skaičiavimams naudojamos informacijos, pvz., ES pareigūnų pensijos sistemos tiriamosios visumos ir aktuarinių prielaidų.

Tų aktuarų rekomendacijos pateiktos Eurostato parengtose galutinėse vertinimo ataskaitose.

Aktuarai atlieka nepriklausomus lygiagrečius ES pareigūnų pensijų sistemos įmokų tarifo skaičiavimus ir pateikia aktuarinę nuomonę, o ši gali būti besąlyginė arba sąlyginė (pastarasis atvejis būna tada, kai skirtumas tarp aktuarų ir Eurostato rezultatų viršija leidžiamą reikšmingumo ribinę vertę, lygią 3 proc.).

Visus kartus, kai 2014–2018 m. buvo teikiamos ES pareigūnų pensijų sistemos vertinimo ataskaitos, aktuarai pateikė besąlyginę nuomonę.

5. PARAMETRAI IR AKTUARINĖS PRIELAIDOS

5.1. Tarnybos nuostatais nustatyti parametrai

Šios vertės daugiausia susijusios su Tarnybos nuostatų taikymu, įskaitant pensijų išmokų apskaičiavimo taisykles.

Kai kurie iš šių parametrų keičiasi pagal tam tikras sąlygas, susijusias su kiekvieno pareigūno asmenine padėtimi[9], pvz.:

[9] Žr. Tarnybos nuostatų XIII priedą.

– nuo 2014 m. sausio 1 d. pasamdytiems darbuotojams taikoma 1,8 proc. metinė kaupimo norma, nuo 2004 m. gegužės 1 d. iki 2013 m. gruodžio 31 d. pasamdytiems darbuotojams – 1,9 proc. metinė kaupimo norma, o iki 2004 m. balandžio 30 d. pasamdytiems darbuotojams – 2 proc. metinė kaupimo norma,

– įprastas pensinis amžius, kai darbuotojas gali išeiti į pensiją nesumažinant jo pensijos išmokų, svyruoja nuo 60 iki 66 metų,

– darbuotojams, kurie, sulaukę pensinio amžiaus, toliau dirba, mokama kompensacija (Barselonos iniciatyva), o jeigu į pensiją išeinama anksčiau laiko, t. y. nesulaukus pensinio amžiaus, yra taikomos nuobaudos.

1 lentelėje pateiktas Tarnybos nuostatais nustatytų pagrindinių parametrų, naudotų pastarąjį kartą (2018 m.) atliekant pensijų vertinimą, sąrašas.

1 lentelė. Tarnybos nuostatais nustatyti pagrindiniai parametrai, naudoti 2018 m. atliekant aktuarinį vertinimą

Parametras	Vertė
Teisinis šaltinis	Nuo 2014 01 01 galiojantys Tarnybos nuostatai
Tiriamosios visumos ataskaitinė data (XII priedo 1 straipsnis)	2017 12 31
Maksimalus oficialus pensinis amžius (Tarnybos nuostatų 52 straipsnis)	65 (automatiškai – iki 2014 01 01 tarnybą pradėjusiems pareigūnams), 66 (automatiškai – naujiems pareigūnams), 67 (darbuotojo prašymu) arba iki 70 (išimtiniai atvejai)
Įprastas pensinis amžius (Tarnybos nuostatų 52 straipsnis ir XIII priedo 22 straipsnis)	60–66 metai, atsižvelgiant į tarnybos stažą, amžių ir įsidarbinimo laiką
Minimalus pensinis amžius (Tarnybos nuostatų 52 straipsnio b punktas, VIII priedo 9 straipsnis ir XIII priedo 23 straipsnis)	58
Minimalų gyvenimo lygį atitinkanti kategorija ir lygis (VIII priedo 6 straipsnis)	1 lygio pirma pakopa
Didžiausia senatvės pensija (Tarnybos nuostatų 77 straipsnis)	70 proc. bazinio darbo užmokesčio išėjimo į pensiją metu
Metinė kaupimo norma (Tarnybos nuostatų 77 straipsnis ir XIII priedo 21 straipsnis)	1,8 proc. (pareigūnams, pradėjusiems tarnybą nuo 2014 01 01), 1,9 proc. (pareigūnams, pradėjusiems tarnybą nuo 2004 05 01) arba 2 proc. (pareigūnams, pradėjusiems tarnybą iki

	2004 05 01) bazinio darbo užmokesčio
Priedas pareigūnams, kurie liko tarnyboje, kai sulaukė įprasto pensinio amžiaus (VIII priedo 5 straipsnis ir XIII priedo 22 straipsnis)	1,5 proc. (naujiems pareigūnams) arba 2,5 proc. bazinio darbo užmokesčio, arba 5 proc. teisių į pensiją, įgytų sulaukus 60 metų, vertės, atsižvelgiant į pareigūno įsidarbinimo datą, tarnybos stažą 2004 05 01 ir amžių 2004 05 01
Mažiausia senatvės pensija (Tarnybos nuostatų 77 straipsnis)	4 proc. minimalaus gyvenimo lygio už kiekvienus tarnybos metus
Invalidumo pašalpa (Tarnybos nuostatų 78 straipsnis)	70 proc. bazinio darbo užmokesčio
Mažiausia invalidumo pašalpa (Tarnybos nuostatų 78 straipsnis)	100 proc. minimalaus gyvenimo lygio
Atgręžtinė pensija (Tarnybos nuostatų 79 straipsnis ir VIII priedo 18 straipsnis)	60 proc. senatvės pensijos
Mažiausia atgręžtinė pensija (Tarnybos nuostatų 79 straipsnis ir VIII priedo 18 straipsnis)	35 proc. paskutinio bazinio darbo užmokesčio
Maitintojo netekimo pensija (Tarnybos nuostatų 79 straipsnis ir VIII priedo 17 straipsnis)	60 proc. senatvės pensijos, kuri pareigūnui būtų mokėtina
Mažiausia maitintojo netekimo pensija (Tarnybos nuostatų 79 straipsnis)	35 proc. paskutinio bazinio darbo užmokesčio arba minimalaus gyvenimo lygio

5.2. Aktuarinės prielaidos

Tai vertės, kurias reikia prognozuoti pagal nuostatas, išdėstytas Tarnybos nuostatuose, ir taikant geriausią visuotinai priimtą aktuarinę praktiką.

Šių aktuarinių prielaidų vertės buvo apskaičiuotos taikant bendrą aktuarinę praktiką, ir per 83 straipsnio darbo grupės posėdžius dėl jų buvo susitarta su valstybių narių atitinkamų departamentų nacionaliniais ekspertais.

Remiantis Tarnybos nuostatų XII straipsnio nuostatomis ir darbo grupės priimtais sprendimais, vienos prielaidos (pvz., mirtingumo lentelė) atnaujinamos tik atliekant sistemos penkerių metų vertinimą, o kitos – kasmet. Pastarasis penkerių metų vertinimas buvo vykdytas 2018 m.

5.3. Demografinės prielaidos

Pagrindinės demografinės aktuarinės prielaidos:

- mirtingumo lentelės. Eurostato parengta 2018 m. ES gyvenimo trukmės lentelė yra perspektyvinė lentelė, kurioje pateikiama tikėtinos gyvenimo trukmės per 20 metų laikotarpį (tokio pat ilgio laikotarpį, kaip ir ES pareigūnų pensijų sistemos trukmė) tendencija, pagrįsta ES pareigūnų pensijų sistemos tiriamosios visumos mirtingumo raida. Taigi, 2018 m. ES gyvenimo trukmės lentelė pagrįsta tiriamąja imtimi, visiškai susijusia su ES pareigūnų pensijų sistema,

2 lentelėje pateikta ES gyvenimo trukmės lentelės dalis.

Amžius	Vyrai		Moterys	
	Mirties esant x metų tikimybė	Tikėtina gyvenimo trukmė	Mirties esant x metų tikimybė	Tikėtina gyvenimo trukmė
40	0,00052220	44	0,00040251	47
45	0,00089611	39	0,00069129	42
50	0,00151059	35	0,00118716	37
55	0,00254589	30	0,00203834	32
60	0,00428923	25	0,00349874	27
65	0,00691083	21	0,00600232	23
70	0,01268196	17	0,00923173	19
75	0,02321581	13	0,01561910	15
80	0,04230976	10	0,02977824	11
85	0,07648061	7	0,05640000	8
90	0,13322851	5	0,10771240	5

- Eurostato parengtos invalidumo lentelės, pagrįstos ankstesnių laikotarpių stebėjimu,
- prognozuojamas pensinis amžius; kaip nustatyta Tarnybos nuostatų XII priedo 4 straipsnio 3 dalyje, daroma prielaida, kad į pensiją išeinama sulaukus fiksuoto vidutinio amžiaus, o šis priklauso nuo kiekvieno darbuotojo įsidarbinimo dienos,
- tikimybė, kad išėjimo į pensiją dieną asmuo bus susituokęs,
- koeficientas, taikomas našlaičiams ir išsiskyrusiems sutuoktiniams, ir kt.

3 lentelėje pateiktas demografinių prielaidų, kuriomis remtasi pastarąjį kartą (2018 m.) atliekant pensijų vertinimą, sąrašas.

3 lentelė. Demografinės prielaidos, kuriomis remtasi 2018 m. atliekant aktuarinį vertinimą

Demografinės prielaidos	2017 12 31

Gyvenimo trukmės lentelė (sveiki darbuotojai)	2018 m. ES gyvenimo trukmės lentelė
Gyvenimo trukmės lentelė (neįgalūs darbuotojai)	2018 m. ES gyvenimo trukmės lentelė + 3 metai
Invalidumo lentelė	2018 m. invalidumo lentelė
Esama santuokinė padėtis	Esama santuokinė padėtis
Tikimybė, kad išėjimo į pensiją dieną asmuo bus susituokęs (vyrams)	82 proc.
Tikimybė, kad išėjimo į pensiją dieną asmuo bus susituokęs (moterims)	52 proc.
Vidutinis pareigūno (-ės) ir jo (jos) partnerio (-ės) metų skirtumas	1 metai
Prognozuojamas pensinis amžius	63–66 metai
Darbuotojų kaita	2018 m. darbuotojų kaita

5.4. Finansinės ir ekonominės prielaidos

Kaip nustatyta Tarnybos nuostatų XII priedo 10 ir 11 straipsniuose, reali diskontavimo norma (valstybių narių ilgalaikės valstybės skolos palūkanų norma) ir bendro darbo užmokesčio augimo norma (darbo užmokesčio skalių metinių pokyčių dydis) apskaičiuojamos kaip 30 ankstesnių metų atitinkamų normų slenkamasis vidurkis. Tačiau iki 2020 m., kaip nustatyta XII priedo 11a straipsnyje, slenkamasis vidurkis apskaičiuojamas pagal tam tikrą laiko skalę.

2018 m. reali diskontavimo norma ir bendro darbo užmokesčio augimo norma buvo apskaičiuojamos kaip ankstesnių 24 metų (1994–2017 m.) laikotarpio atitinkamų normų vidurkis: dėl to realios diskontavimo normos ir bendro darbo užmokesčio augimo normos vertės, atnaujintos 2018 m., buvo atitinkamai 2,9 ir –0,1 proc.

Dar viena svarbi ekonominė prielaida yra individualaus darbo užmokesčio augimo lentelė – joje nurodomas darbo užmokesčio didėjimas, atitinkantis ES pareigūnų karjerą (t. y. paaukštinimą ir perėjimą į aukštesnę pakopą). 2014 m. sausio 1 d. įsigaliojus naujiems Tarnybos nuostatams, ES pareigūnų karjera keitėsi ir buvo sustiprintas lygio ir pareigų ryšys; perkėlimas į aukščiausius AD ir AST pareigų grupių lygius dabar yra ribotas ir, kad jis būtų galimas, turi būti įvykdytos tam tikros sąlygos. Be to, buvo nustatyta AST/SC pareigų grupė.

4 lentelėje pateiktas ekonominių ir finansinių prielaidų, kuriomis remtasi pastarąjį kartą (2018 m.) atliekant pensijų vertinimą, sąrašas.

4 lentelė. Ekonominės ir finansinės prielaidos, kuriomis remtasi 2018 m. atliekant aktuarinį vertinimą

Finansinės prielaidos	**2017 12 31**
Darbo užmokesčio lentelė	Galioja nuo

	2017 07 01
Trukmė	20 metų
Nominali diskontavimo norma	4,8 proc.
Infliacijos norma	1,8 proc.
Reali diskontavimo norma	2,9 proc.
Bendro darbo užmokesčio augimo norma	–0,1 proc.
Bendrasis pensijų perkainojimas (prilygsta bendro darbo užmokesčio augimo normai)	–0,1 proc.
Individualus darbo užmokesčio augimas	2018 m. individualaus darbo užmokesčio augimo lentelė
Koeficientas, taikomas našlaičių ir išsiskyrusių sutuoktinių pensijai	13 proc.
Korekciniai koeficientai (XI priedo 3 straipsnio 5 dalis ir XIII priedo 20 straipsnis)	0,0 proc.

6. REZULTATAI – PENSIJŲ ĮMOKŲ TARIFO RAIDA

6.1. Pensijų vertinimas 2014–2018 m.

2014–2018 m. laikotarpiu, siekiant užtikrinti sistemos pusiausvyrą, pensijų įmokų tarifas buvo apskaičiuotas kaip dydis, lygus visų tarnybos išlaidų ir viso metinio bazinio darbo užmokesčio santykio trečdaliui, kaip nustatyta Tarnybos nuostatų 83 straipsnio 2 dalyje.

5 lentelėje pateikti kiekvieno vertinimo nuo 2014 m. rezultatai.

5 lentelė. Metiniai pensijų įnašų tarifai 2014–2018 m.

Punktai	**Pensijų vertinimas**				
	2014 m.	**2015 m.**	**2016 m.**	**2017 m.**	**2018 m.**
	Ataskaitinė data				
	2013 12 31	**2014 12 31**	**2015 12 31**	**2016 12 31**	**2017 12 31**
Tarnybos išlaidos pensijoms	28,3 proc.	28,2 proc.	27,2 proc.	27,1 proc.	27,4 proc.
Tarnybos išlaidos invalidumo išmokoms	1,3 proc.	1,3 proc.	1,3 proc.	1,3 proc.	1,7 proc.
Tarnybos išlaidos asmens mirties atveju	0,9 proc.	0,9 proc.	1,0 proc.	0,9 proc.	0,9 proc.
Tarnybos išlaidų ir	**30,4 proc.**	**30,5 proc.**	**29,5 proc.**	**29,3 proc.**	**30,0 proc.**

bazinio darbo užmokesčio santykis					
Pareigūnų įmokų tarifas (1/3 viso tarifo)	**10,1 proc.**	**10,2 proc.**	**9,8 proc.**	**9,8 proc.**	**10,0 proc.**
Taikytas pareigūnų įmokų tarifas	**10,1 proc.**	**10,1 proc.**	**9,80 proc.**	**9,80 proc.**	**10,0 proc.**

6.2. Paskutinio pensijų vertinimo rezultatai

Iš 2018 m. atlikto ES pareigūnų pensijų sistemos aktuarinio vertinimo matyti, kad, siekiant užtikrinti šios pensijų sistemos pusiausvyrą, įmokų tarifas, būtinas vienam trečdaliui mokėtinų išmokų finansuoti, yra 10,0 proc. bazinio darbo užmokesčio (arba invalidumo pašalpos).

Pirmiau nurodytas apskaičiuotas įmokų tarifas (10 proc.) yra lygus visų tarnybos išlaidų (1 424,8 mln. EUR) ir viso metinio bazinio darbo užmokesčio (4 749,2 mln. EUR) santykio trečdaliui. Šis tarifas yra *didesnis* (+0,2 proc.) nei apskaičiuotasis 2017 m. (9,8 proc.)

Kaip nustatyta Tarnybos nuostatų 83a straipsnio 3 dalyje, 83 straipsnio 2 dalyje nustatytas orientacinis skaičius turi būti atnaujinamas. Komisija atnaujintą įnašo tarifą (10,0 proc.) *Europos Sąjungos oficialiojo leidinio* C serijoje informavimo tikslais skelbia praėjus dviem savaitėms nuo atnaujinimo dienos.

Atnaujinimas įsigalioja tuo pat metu kaip ir metinis atlyginimo atnaujinimas pagal Tarnybos nuostatų 65 straipsnį, t. y. jis įsigalios atgaline data 2018 m. liepos 1 d.

7. PENSIJŲ SISTEMOS PUSIAUSVYRA

Kaip paaiškinta šios ataskaitos 2.3 dalyje, ES pareigūnų pensijų sistemos pusiausvyra yra užtikrinta, kai metinės darbuotojų mokamos įmokos sudaro trečdalį teisių, įgytų per atitinkamus metus, t. y., remiantis Tarnybos nuostatais, senatvės pensijos įmokos sudaro 1,8, 1,9 arba 2 proc. bazinio darbo užmokesčio prieš pensiją. Kadangi pensijų įmokų tarifas apskaičiuojamas siekiant užtikrinti sistemos pusiausvyrą, ši yra užtikrinta, kai taikomas apskaičiuotas tarifas.

Per ataskaitinį šios ataskaitos laikotarpį, remiantis Eurostato apskaičiuotu įmokų tarifu, pensijų įmokų tarifas buvo atnaujintas atsižvelgus į konkrečias nuostatas, išdėstytas Tarnybos nuostatuose, t. y. į:

- Tarnybos nuostatų XII priedo 2 straipsnio 1 dalį (jokiu atnaujinimu negalima nustatyti įmokos, kuri būtų daugiau kaip vienu procentu didesnė ar mažesnė už praėjusiais metais galiojusį tarifą);

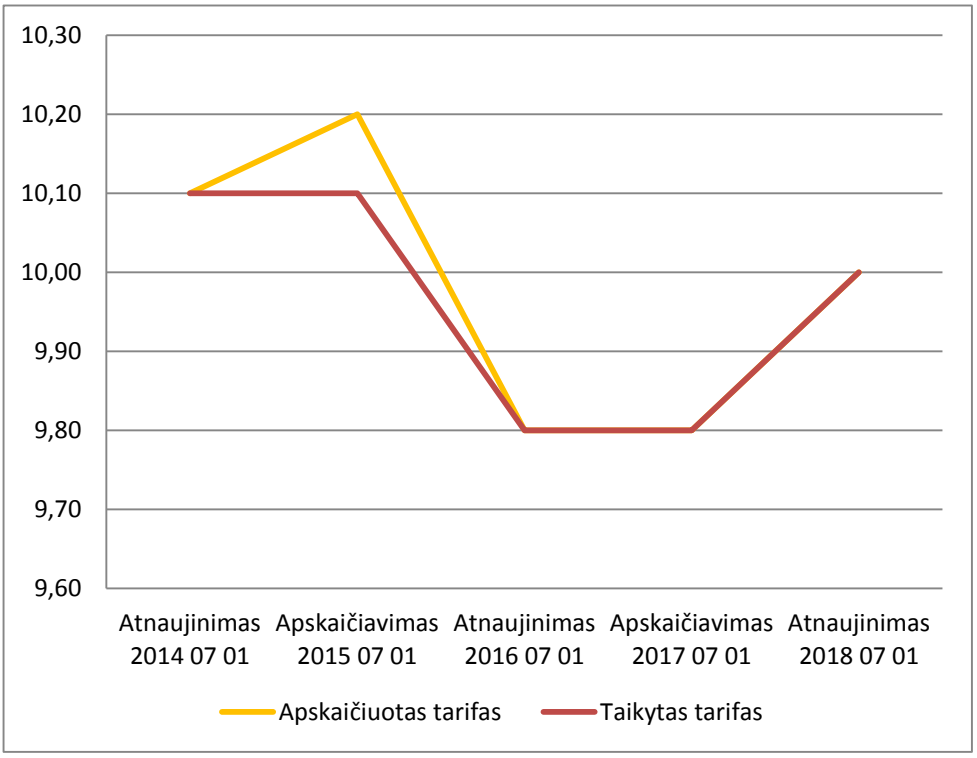
- Tarnybos nuostatų XII priedo 2 straipsnio 2 dalį (nustatytas įmokų tarifo patikslinimo, kuris būtų buvęs apskaičiuotas atliekant aktuarinius skaičiavimus, ir atnaujinimo,

susidariusio dėl 1 dalies paskutiniame sakinyje nurodyto nukrypimo, skirtumas nekompensuojamas niekada, taip pat ir vėliau į jį neatsižvelgiama atliekant tolesnius aktuarinius skaičiavimus);

– Tarnybos nuostatų 83a straipsnio 4 dalį (atliekant metinį atnaujinimą pagal penkerių metų laikotarpio aktuarinį vertinimą, įmokų tarifas atnaujinamas, tik jeigu taikomas įmokų tarifas ir tarifas, kurio reikia aktuarinei pusiausvyrai palaikyti, skiriasi bent 0,25 punkto. Ši riba netaikoma atliekant tokį penkerių metų vertinimą, koks buvo atliktas 2018 m.).

1 diagramoje apibendrinti apskaičiuoti ir taikomi įmokų tarifai.

1 diagrama. Apskaičiuotų ir taikomų pensijų įmokų tarifų apibendrinimas

Iš diagramos matyti, kad taikytas pensijų įmokų tarifas buvo labai artimas Eurostato apskaičiuotam tarifui. Reikėtų atkreipti dėmesį, kad nedideli tarifų skirtumai, atsirandantys dėl pirmiau paminėtų Tarnybos nuostatuose išdėstytų nuostatų taikymo, gali būti teigiami arba neigiami; šie skirtumai paprastai per ilgesnį laikotarpį išsilygina.

Todėl taikant metodą pasiektas jo konkretus tikslas užtikrinti, kad darbuotojų į biudžetą mokamomis pensijų įmokomis būtų padengta trečdalis pensijų sistemos išlaidų, kaip nurodyta Tarnybos nuostatų XII priedo 1 straipsnio 1 dalyje, taigi ES pareigūnų pensijų sistemoje užtikrinta aktuarinė pusiausvyra.

8. ES PAREIGŪNŲ PENSIJŲ SISTEMOS POVEIKIS BIUDŽETUI

Praėjusio amžiaus septintąjį dešimtmetį Taryba nusprendė, kad darbuotojų įmokos, užuot jas laikius tikrame pensijų fonde, bus pervedamos į ES biudžetą jų surinkimo metu ir naudojamos

pagal biudžeto valdymo institucijos sprendimus, t. y. nebus paskirtos jokiai konkrečiai politikos sričiai. Kartu Taryba nusprendė, kad darbdaviui tenkanti įnašo dalis nebus renkama. Vietoj to ES institucijos įsipareigojo ateityje mokėti iš Sąjungos biudžeto pensijų išmokas į pensiją išeinantiems darbuotojams.

Taigi, biudžeto požiūriu ES pensijų sistema anksčiau davė grynųjų pajamų, nes ji dar nėra brandi, t. y. faktiškai dirbančių darbuotojų, įgyjančių teises į pensiją, įmokos buvo didesnės nei išmokos, mokėtos nedideliam skaičiui į pensiją išėjusių darbuotojų. Pensijų sistemos pajamas sudarė darbuotojų ir darbdavių įmokos; pastarosios nebuvo mokamos į fondą, jas tik atspindi įsipareigojimas mokėti pensijas. Taip **ES biudžetas faktiškai skolinosi pinigus iš sistemos narių mainais už garantiją vėliau mokėti išmokas**.

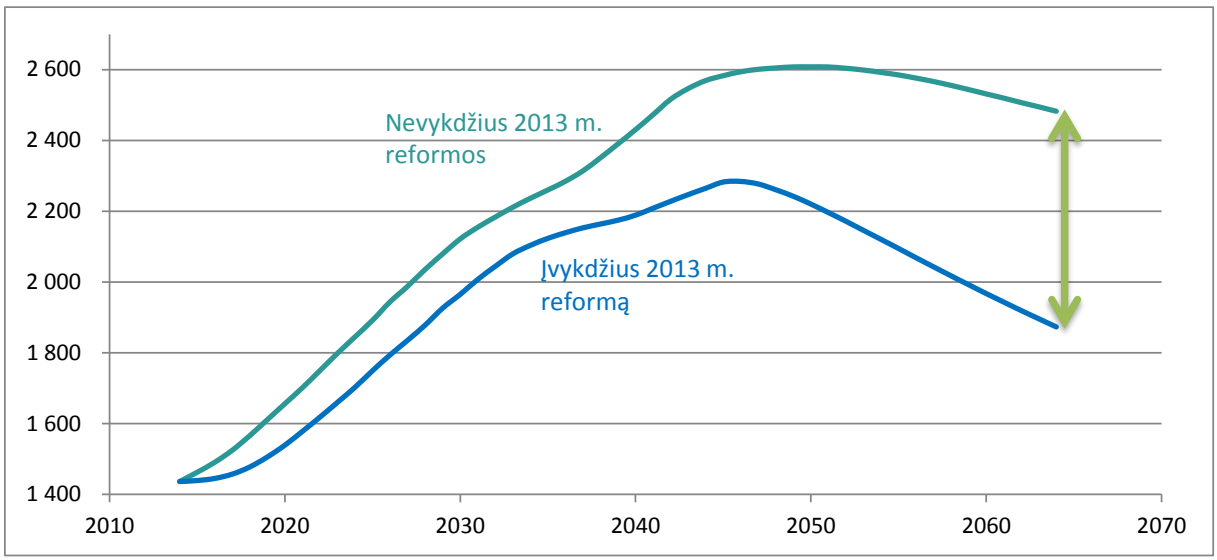
Plečiantis ES ir didėjant jos darbuotojų skaičiui, palyginti su praėjusio amžiaus septintuoju dešimtmečiu, kai pensijų sistema buvo sukurta, grynasis pensininkų skaičius (į pensiją išėjusių darbuotojų ir mirusių pensininkų skaičiaus skirtumas) išaugo ir per kitos metinės finansinės programos laikotarpį toliau augs. Nors ilgalaikės pensijų išlaidos gerokai sumažės dėl viena po kitos įvykdytų reformų, toms reformoms taikomos pereinamojo laikotarpio nuostatos, atsižvelgiant į tai, kad teisės į pensiją yra saugomos taikant įgytų teisių principą. Todėl **reformos poveikis pensijų išlaidoms biudžete nebus juntamas iš karto**. Dėl to, kadangi ES pareigūnų pensijų sistema dar nebrandi, pensijų išlaidų didėjimo tendencija turėtų būti juntama iki penktojo dešimtmečio.

2016 m. Eurostatui atlikus pensijų išlaidų ilgalaikio poveikio biudžetui tyrimą patvirtinta, kad dėl reformų gerokai sumažės pensijų išlaidų (žr. 2 diagramą)[10]. Valstybės narės šį tyrimą įvertino palankiai –kaip objektyvų ir tikrovišką padėties vertinimą. Eurostatas nustatė, kad dėl 2013 m. reformos **ilgalaikės pensijų išlaidos sumažės apie 30 proc.,** be to, dar bus sutaupyta dėl to, kad anksčiau, 2004 m., pensijų sistema buvo nuodugniai peržiūrėta. Eurostatui atlikus šį tyrimą, kelios valstybės narės pabrėžė pensijoms skirtų atsargų svarbą užtikrinant, kad ES išliktų patraukli institucija visų valstybių narių, visų pirma tų, kuriose pajamos vienam gyventojui yra gana didelės, kandidatams.

Be to, per labai trumpą laikotarpį (2004–2014 m.) buvo įgyvendintos dvi iš eilės plataus užmojo Tarnybos nuostatų reformos, dėl to teisiškai taip pat tapo būtina nustatyti jų įgyvendinimo, aktualaus dideliam skaičiui dabar dirbančių darbuotojų, **pereinamojo laikotarpio priemones**. Be šių teisinių apribojimų, kiti esamų taisyklių pakeitimai šiuo metu papildomai sumažintų su darbo sąlygomis bei pensijų išmokomis susijusį tikrumą ir nuspėjamumą. Dėl to greičiausiai dar labiau sumažėtų institucijų gebėjimas šalinti didžiulį pastebimą geografinės pusiausvyros sutrikimą.

2 diagrama. Ilgalaikių pensijų išlaidų raida (skaičiai pateikti milijonais eurų palyginamosiomis kainomis) remiantis 2016 m. Eurostato tyrimu

[10] SWD(2016) 268.

9. IŠVADOS

Komisijai įgyvendinant Tarnybos nuostatų XII priedą užtikrintas ES pareigūnų pensijų sistemos stabilumas ir menamo fondo pusiausvyra, o 2004 ir 2013 m. sėkmingai įgyvendinus Tarnybos nuostatų reformas užtikrintas progresinis kasmetinis lėšų sutaupymas.

Atsižvelgiant į tai, kas pirmiau išdėstyta, taikant Tarnybos nuostatų XII priedą pasiektas jo konkretus tikslas užtikrinti ES darbuotojų pensijų sistemos pusiausvyrą, nes darbuotojų į biudžetą mokamomis pensijų įmokomis padengiamas trečdalis kasmet įgyjamų teisių, ir taip yra dėl šių priežasčių:

– Eurostato apskaičiuotas įmokų tarifas apėmė trečdalį tais metais įgytų teisių;

– apskaičiuotą įmokų tarifą patvirtino nacionaliniai ekspertai ir kvalifikuoti nepriklausomi ekspertai;

– taikytas įmokų tarifas buvo labai artimas apskaičiuotajam;

– nedidelių skirtumų tarp apskaičiuotojo ir taikyto tarifų būta dėl specifinių nuostatų, išdėstytų Tarnybos nuostatuose. Kadangi šie skirtumai gali būti teigiami arba neigiami, jie paprastai per ilgą laikotarpį išsilygina.

Teisėkūros institucijos nusprendė, kad šioje ataskaitoje daugiausia dėmesio reikėtų skirti pensijų sistemos aktuarinei pusiausvyrai 2014–2018 m., o ne būsimai pensijų išlaidų raidai. Tačiau reikėtų paminėti, kad savo pasiūlyme dėl Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma kito laikotarpio daugiametė finansinė programa, Komisija pateikė tikėtinas 2021–2027 m. laikotarpio išlaidas, pagrįstas pirmiausia metiniu pensijų išlaidų augimu, kaip nurodyta 8 dalyje. Taigi Komisija taip pat įsipareigojo per daugiametės finansinės programos laikotarpio vidurio peržiūrą 2023 m. apsvarstyti galimybę sukurti ES darbuotojams skirtą kapitalu grindžiamą pensijų fondą.